

Synvärlden

Nr 4 2009

Tidskrift för fakta, debatt och utveckling kring synskaderehabilitering

Folk minglade, lyssnade, pratade och tittade på prylar på Syn-Kommunikation, sid 8

Utbildning en svårknäckt nöt, s 4

Batten på ICEVI, s 14

Ges ut i samarbete mellan
Synskadades Riksförbund – SRF,
Föreningen För Synrehabilitering
– FFS och Specialpedagogiska
Skolmyndigheten, Resurscenter
syn i Stockholm och Örebro.

Redaktion:

Jan Wiklund (redaktör)
tel direkt 08-39 92 98
Lena Söderberg (ansv.utg)
tel 010-486 96 63

Postadress:

Nya Synvärlden
SRF, 122 88 Enskede

Fax:

08-39 93 22

e-post:

jan.wiklund@srf.nu

2009 kommer Nya Synvärlden ut
med fyra nummer

Manusstopp

1 februari 2010

Tidningen kommer ut på svart-
skrift, daisy och epost.

Adressändringar och nya
prenumerationer anmäls till
registret@srf.nu.

OBS! För prenumeranter som vill
ha tidningen till hemadress krävs
uppgift om personnummer.

Skicka gärna ditt bidrag – artikel
eller annons – till tidningen på
epost. Redaktionen förbehåller sig
rätten att korta ner och redigera
insänt material. Annonser går
givetvis in obeskurna.

Artiklarna läggs dock oftast in
oredigerat och författaren ansvarar
själv för innehållet.

OBS att digitalbilder kräver hög
upplösning.

Redaktionen skickar ett varmt
tack till alla som medverkat med
material i detta nummer!

ISSN 1401-4742

Innehåll

Inledare	3
Landet runt	4
Utbildning svårknäckt nöt på sc-chefsmöte	4
Punktskriftdiskussion på punktskriftslördag	5
Syncentralerna i Väst samordnar sig	6
Taktila och visuella konstverk på Ekeskolan invigda	7
SynKommunikation	8
Dålig bandbredd stör patienter med CVI	8
... men en dålig bandbredd har vi alla	9
Alla kan lära sig matematik	10
Rädsla och förvirring hos båda barn och föräldrar	12
Om samarbetets svårigheter	13
Synutblickar	14
Batten disease på ICEVI	14
Hjärnplasticitetens upptäckare ur tiden	17
FFS-nytt	18
Välkommen till FFS-konferens 24-25 mars	18
Annonser	
Resrscenter syn informerar om föräldrakurser	29

FFS — Föreningen För Synrehabilitering

Ordförande:

Lena Söderberg
tel 010-486 96 63, epost lena.soderberg@arbetsformedlingen.se

Kansli:

c/o Optikbranschen, Karlbergsvägen 22, 113 27 Stockholm
Kanslist: Gunilla Dagerman
tel 08-612 89 60, fax 08-612 56 90
epost ffs.kansli@telia.com - webbadress www.ffsa.se

Kom ihåg att betala in medlemsavgiften!

För att bli medlem gå in på www.ffsa.se och länken "bli medlem!".
Fyll i formuläret så kommer en faktura på medlemsavgiften 250:-
Organisationsnummer 85 72 05 – 8199

Utbildning för alla

– utopi eller realitet under min livstid?

Av världens 6 miljoner barn med synskada lever 80%, dvs 4,8 miljoner, i världens fattigaste länder. Av dessa har mindre än 10% tillgång till utbildning. Det rör sig således om 4,4 miljoner barn med synskada som står utanför den rätt vi tar för given. I den rika världen talar vi t.o.m. om skolplikt – en skyldighet att gå i skolan.

Utbildningens betydelse i kampen mot fattigdom är oomtvistad. Redan 1990 enades världens utbildningsministrar vid ett möte i Jomtien, Thailand, att tillsammans med UNESCO och Världsbanken starta kampanjen *Education for all* (utbildning för alla). Tillgången till grundskoleutbildning blev också ett av de åtta millenniemål i kampen mot fattigdom som FN enades om i en deklaration år 2000.

Trots vackra ord visade det sig relativt snart att talet om utbildning för alla inte gällde alla. Barn och ungdomar med funktionshinder finns inte med.

Två organisationer kom

tidigt att reagera mot denna exkludering – ICEVI (International Council for Education of People with Visual Impairment) och WBU (World Blind Union). Detta resulterade i att de två organisationerna år 2006 startade en egen kampanj – EFA-VI (Education for all children with visual impairment).

Ett antal fristående bistånds-

organisationer var också närvarande redan när de första tankarna på en kampanj luftades. De sökte långsiktiga lösningar. En skola eller ett program i ett visst land slutade många gånger att fungera i samma ögonblick som biståndet upphörde. Landets regering hade ingen beredskap (eller kanske vilja) att fortsätta arbetet.

En förutsättning för att ett land idag ska kunna delta i EFA-VI är att landets regering tar sin del av ansvaret. Man måste bl.a. stå för kostnaderna för löner och skollokaler. EFA-VI bidrar med att utbilda personal och genom de nationella organisationerna skapa en efterfrågan av skolgång – ett inte oviktigt krav då ett barn med funktionshinder inte anses vara värt att satsa på.

Trots ett påtagligt stöd från ett 10-tal organisationer har EFA-VI en begränsad budget. Därför måste vi noga överväga vilka länder som vi kan vara verksamma, varför listan på krav är lång.

Idag är EFA-VI verksam i Ecuador, Fiji, Honduras, Nepal, Nicaragua, Pakistan, Paraguay och Vietnam samt, nytillkomna detta år, Etiopien och Mocambique. Även i Indien och Kina arbetar man i enlighet med de riktlinjer som ställts upp av EFA-VI, men utan utländskt ekonomiskt stöd.

Störst framgång har kampan-

jen haft i Vietnam. Där har drygt 13.000 barn med synskada kommit i åtnjutande av skolgång och 3.800 lärare utbildats. I Sydamerika beräknas 70% av barn med synskada ha tillgång till undervisning i slutet av 2010.

Under hösten har Världsbanken vaknat. Måhända är det egna försumlighet och EFA-VI:s framgång som väkt dem till liv. UNESCO synes dessvärre vara en hopplös organisation, där ett fåtal intresserade tjänstemän arbetar i motvind.

Måhända är jag en naiv optimist, men jag tror att jag under min livstid får uppleva att merparten av alla barn med synskada får gå i skolan.

Harry Svensson
ICEVI Second Vice President

Tunt nummer?

Av ekonomiska skäl är detta nummer tunnare än de du har vant dig vid de senaste åren. Det innebär att alla artiklar som sänts in inte har kunnat publiceras, särskilt längre sådana.

Men nästa nummer är det nytt budgetår; de kan dyka upp då.

Utbildning svårknäckt nöt på sc-chefsmöte

I november brukar SC-cheferna träffas i Stockholm över dagen och så även i år.

De ekonomiska åtstramningarna i landstingen visade sig i att endast 16 chefer av 30 möjliga deltog. Det var några helt nya, några halvgamla och så vi på "dinosauriehyllan" (träffsäker kommentar från en kollega).

Vi fick lyssna på en intressant föreläsning av Lena Mac Elwin, Socialstyrelsen.

"Varför är det så svårt att samarbeta"? Det har kommit nya föreskrifter som reglerar samverkan mellan kommun och landsting (SOSFS 2008:20). Författningen kräver att:

1. Kommuner och landsting ska komma överens om gemensamma rutiner.
2. Rutiner ska säkerställa att namngiven personal med ansvar för samordning utses (en person som redan finns i närheten, ingen ny yrkesgrupp).
3. De som utses ska också ansvara för att en plan för samordning upprättas.

Som avslutning gav Lena oss i uppgift att i smågrupper "sätta sprätt på 2 miljoner".

Vad känns viktigast att satsa pengar på inom synområdet?

Högst på listan hamnade "flera nivåer i synrehabilitering-

en" följt av "CVI-satsning", "psykolog och sjukgymnast på SC", "metodutveckling" och "döv/blind-grupp" bl.a.

En av dagens större frågor

var om syncheferna ska bilda en förening eller fortsätta med nätverket? Diskussionen gick både för och emot. Det som talar för en förening är att den har högre status när det gäller att bli tillfrågade och informerade av socialstyrelsen och andra myndigheter i olika frågor. Det som talar emot är att det kan försvåra möjligheterna att få åka på våra träffar beroende på vad ledningen har för inställning till föreningsarbete. Inget beslut fattades då alla kände att det här måste utredas mera. Tas upp igen när vi träffas till våren.

Utbildning på olika bedömningsinstrument var på dagordningen. Det gäller "upplevd säkerhet", ADL-taxonomin och COPM. Ewa (Falun) och Barbro (Örebro) erbjöd sig att ordna utbildning för synpedagoger och arbetsterapeuter. Mera information och intresseanmälan kommer att läggas ut på "Syncentralernas hemsida"

Ansvar för hemsidan kommer vid årsskiftet att övertas av Norrbotten. Vill gärna passa på att slå ett slag för att den ska användas mer flitigt av både chefer och medarbetare: www.syncentralerna.se

En annan alltid lika aktuell fråga är "kompetensförsörjning" En arbetsgrupp fick i uppdrag i våras att fördjupa sig i frågan. Eva (Jönköping) har haft kontakt med Inger Berntsson på universitet i Stockholm. Hon berättade om den nya utbildningen. 31 studenter var antagna men bara 11 går utbildningen. I Skåne försöker man hitta ett sätt att på kortare tid än fyra år kunna utbilda anställda arbetsterapeuter i synoptik och ögonmedicin. Jörgen Gustafsson på Optikerutbildningen i Kalmar har skissat på en studieplan för en fristående kurs om 30 hp som påbyggnad för arbetsterapeuter eller motsvarande. Aniela (Skåne) skickar ut Jörgens förslag för påseende till alla chefer.

Falun/Örebro har även de stort behov av rekrytering pga pensionsavgångar. Örebro planerar en kurs i synnedläggning, "äldre syn 1" och "äldre syn 2". Målgruppen är de som jobbar med äldre synskadade i primärvården. Ev även en masterutbildning som innehåller fristående kurser. Universitetet är positivt till att ordna utbildningarna

Inför mötet hade alla fått utskickat hur Seniormaterialet hittills beställts och en förfrågan om hur cheferna uppfattar nyttan med materialet. Det var

Punktskriftdiskussion på punktskriftslördag

Punktskriften är inte alls självklar i dagens synrehabilitering.

Victoria Öjefors från US, Eva Björk från SRF, och Linda Eriksson från FSDB ansåg sig alla vara helt beroende av punktskrift – ”punktskriften gjorde att jag kunde läsa samma böcker som alla andra”, som Victoria sa – men Kjell Hansson från TPB:s produktionsavdelning och Ann-Louise Rågefalk från Stockholms syncentral föreföll pessimistiska.

– **Det diskuteras** mycket, sa Ann-Louise Rågefalk. Förutsättningen för olika syncentraler är olika; vi erbjuder allt från prova på till lång träning. Vi vill gärna att man går regelbundet två gånger i veckan, men det handlar bara om att lära sig tekniken, sen behöver man få in det i vardagen också.

Bengt Eriksson, barndoms-

blind, betvivlade att två gånger i veckan gjorde så mycket till eller ifrån; han pekade på att Punktintensivens heltidsutbildningar i ett par månaders tid hade gett resultat men tvingats lägga ner. I Danmark finns det pedagogik för att öka hastigheten, men inte i Sverige.

Ann-Louise Rågefalk höll i princip med, men efterlyste en nationell standard om detta. Eva Björk påminde om SRF:s punktskriftskurser som är lite mer än två gånger i veckan, och Victoria Öjefors berättade att det inte är bättre än så i skolan.

– Det var TPB som räddade mig, sa hon, jag läste böcker i sängen medan mina klasskamrater fick lära sig läsa varje dag i skolan.

Sen diskuterade man teknik ett tag.

Det är inte alls säkert det blir rätt när man skriver ut från en dator, påpekade Bengt Eriksson,

som ju ändå är något av en expert på datorer och hur ska det då inte bli för alla andra. Här grep mötesordföranden Håkan Thomsson in och tyckte att SRF borde ta makten över teknikutvecklingen. Kjell Hansson hoppades på ett nytt format liknande pdf som låser punkterna i rätt läge så att de kan skrivas ut var som helst.

Resten av publiken föreföll mest intresserad av trasslet som har brutit ut i samband med TPB:s flytt. Kjell Hansson beklagade att böcker hade kommit i oordning men lovade att det skulle lösas så snart som möjligt.

JW

bara positiva reaktioner och även om inte alla närvarande chefer själva var bekanta med materialet så hade de hört från sina synpedagoger att det uppfattas som ett efterlängtat tillskott i det dagliga arbetet på syncentralen.

Gun Olsson
SC-chef i Kalmar

Föreningen för Synrehabilitering
250 kr/år
www.ffsa.se

Syncentralerna i Väst samordnar sig

Nu är det tio månader sen syncentralerna i Västra Götaland slogs ihop under handikappförvaltningen. Vad har hänt?

– Året har präglats av många möten mellan de berörda syncentralcheferna samt några träffar för all personal tillsammans, säger verksamhetschefen Ingvar Wennermark. Huvudfrågan har varit att komma in i gemensamma processer och rutiner. Den kanske viktigaste punkten vi jobbar med just nu är att upprätta ett gemensamt sätt att mäta effekter av våra

insatser. Vi har också skapat gemensamma kriterier för att komma till syncentralen för alla fem enheterna, oavsett var i regionen man bor.

– En dag på våren och en på hösten har våra olika yrkesgrupper träffat varandra för att byta erfarenheter och ge förslag till förändringar av verksamheten. Dvs de som arbetar med optik, synpedagogik, it, kuratorsverksamhet och administration.

En del saker har redan kunnat förbättras säger Ingvar Wennermark.

– Vi har kunnat dela upp uppdrag mellan oss, så att inte alla

ska behöva hålla på med allt. Någon har tagit hand om webbsidan, en annan om sekreteraruppgifter för de gemensamma träffarna, någon om schablonbidragen och ytterligare någon om journalutveckling.

– Det har gjort att köerna i några fall har kunnat kortas.

Förändringar som kommer är att några syncentraler kommer att flytta till bättre lokaler och de tre brukarråden slås ihop till ett med små lokala brukarråd runt varje syncentral.

– Men tio månader är kort tid, säger Ingvar Wennermark.

Pedagogisk nyckelpiga

Har fått många fina tips och ider från AFB American Foundation for the Blind.

- FamilyConcept för föräldrar med synskadade barn.
- AFB CareerConnect för jobbsökande och anställda.
- AFB Senior Site, tips till synskadade.

På barnsidan hittade jag Braille Bug som jag inporterade till Sverige som Nyckelpigan. Ett roligt sätt att introducera punktskrift till barn och anhöriga. Har målat tråklossarna, som följer med punktskriftsboken, röda och stiften svarta. Nya punktmaskiner finns i rött. Om det finns gamla maskiner

kan man måla dessa röda med svarta prickar på.

Adressen till AFB är <http://www.afb.org>

Eva Karp
Sc Karlskrona

Synkurserna på Kristinehamns fhs lägger ner

– Enligt villkoren som finns i statsbidragen ska syncentralerna betala kost och logi men det har varit svårt att få dem att göra det, säger Lars Persson, kursansvarig på skolan.

– Vi fyller inte heller kurserna trots att vi har satsat mycket på marknadsföring under fem års tid. Nysynskadade behöver en puff från syncentralerna men det har de tydligen inte fått.

– De som redan har gått en kurs kommer gärna igen. Men det är svårare att nå nya, och det är dem vi helst vill nå.

Taktila och visuella konstverk på Ekeskolan invigda

”En berättelse i tre delar - Den, Eken och Molnet” är konstnärliga gestaltningar som är resultatet av ett samarbete mellan Statens konstråd, Specialfastigheter och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM).

Den 24 september invigdes utsmyckningarna av Ekeskolans utemiljö.

I solen skiner kronan på ”Den” intensivt när bandet klipps och ballonger släpps mot skyn. Både elever personal, föräldrar och inbjudna är nyfikna på konstverken som pryder gräsmattorna.

Konstnären Jennifer Forsberg som själv är med på invigningen berättar för samlingsgruppen om sitt skapande och om projektet som har tagit ett och ett halvt år att färdigställa.

– Jag har velat skapa någonting som ger många små individuella berättelser genom att titta och känna, beskriver hon.

”Den” är en staty av svart lera med olika ytor och med en grann knallröd krona på toppen som är placerad så att den inringar Ekeskolans helhetsvy från alla vinklar. Det personliga namnet är valt för att inte begränsa den egna fantasin. ”Eken” är inte en ek såsom namnet kan konnotera till. Det är en samling lerfigurer i olika storlekar som placerats intill Ekeskolans största träd.

Och ”Molnet” är ett blankt plastmoln som vilar i ett ösregn av stålpinnar i en pöl av betong, som Jennifer själv beskriver det.

Alla tre gestaltningarna är utformade för att alla ska kunna ta del av dem och få en upplevelse. Verken är inte lekskulpturer utan konst för både seende och icke-seende. Jennifer har med omsorg valt material som passar skolans elever med nedsatt syn.

– Den pedagogiska användbarheten hos konstverken ska inte underskattas, poängterar SPSM:s generaldirektör Greger Bååth som är deltagare under invigningen. Inte heller den psykosociala vinsten som skulpturerna ger som ett samtalsämne för elever och personal samt

den uppenbart positiva förändringen i den offentliga miljön avslutar han.

Samtidigt står ”Den” på sin kulle och blickar ut över Ekeskolan och ser rätt nöjd ut över den stora uppmärksamheten

Malou Nordlöf-Wiklund
SPSM

Dålig bandbredd stör patienter med CVI

Även om vi inte vet precis varför personer med cvi ser som de gör får vi upp fler och fler spår, sa Lea Hyvärinen på konferensen Syn-Kommunikation i Örebro i oktober.

Ett sådant spår kan vara att korttidsminnet ställer till större besvär än man har haft klart för sig. Lea Hyvärinen berättade om en patient som har typiska cvi-problem men läser gärna och bra när hon får läsa dem på cctv. När hon läser vanlig liten stil kommer hon inte ihåg vad hon har läst.

Och det finns också internationell forskning som visar samma sak.

Bland annat har några forskare undersökt vad som händer när seende punktläsare läser. Det första man kan konstatera är att det är de delar av hjärnan som behandlar *form* som är aktivast. Men man kunde också märka att om de samtidigt tittar glömmer de vad de läser. Om de ska komma ihåg måste de binda för ögonen.

Uppenbarligen är det för mycket som konkurrerar annars.

Ett annat fenomen som man har börjat få uppmärksamhet på är att det personer med cvi har allra svårast att se är vinklar. Och då i synnerhet om det samtidigt rör sig och om kontrast-

erna är svaga. Vilket förstås är bra att veta om man ska konstatera cvi hos ett barn.

Men också för den som ska *leva* med cvi eftersom man då kan komma på sätt att lura det. *Närbanan* är det som styr att man känner igen ett rum trots att man vänder på huvudet utan att perspektiven hoppar (om man alltså har normal syn). Detta är dåligt om man har cvi, vilket t.ex. kan leda till att man inte riktigt håller reda på var ens hand är om den rör sig. Då är det bara att vända bort blicken när man rör handen, så håller man bättre koll.

Man tycker sig också ha konstaterat att barn med cvi har ett sämre *spegelcellsystem*. Spiegelcellsystemet är ett uttryck för att det är samma del av hjärnan som aktiveras när man ser någon annan göra något som när man själv gör det, vilket är en stor hjälp för inläring. Och eftersom vi vet att man har svårt med ansiktsuttryck när man har cvi, och ansiktsuttryck är viktiga för att kommunicera emotioner skulle det betyda att den som har cvi har svårt att läsa emotioner. Och därmed att härma emotioner.

Därför är det viktigt att kommunicera dem på annat sätt – med ord, inte minst.

Det tar minst två år att förstå ett barn med cvi, sa Lea Hyvä-

ringen. Alla är olika. En del är hypersensitiva för olika saker, t.ex. ljud eller beröring.

En av hennes patienter visade sig ha jättedåliga sackader – dvs förmåga att följa med ögonen – från vänster till höger men utmärkta från höger till vänster. Lösningen för den eleven var att läsa upp och ner.

Lea Hyvärinen berättade också från utvecklingsarbete som hon håller på med som ögonläkare. Bland annat försöker hon instruera klasslärare att beakta elevers ögonmotorik och fixationssvårigheter och kanske till och med mäta dem, vilket är enkelt med hennes metoder.

En poäng med det är att det ofta är lättare att se sånt i en miljö där barnet är hemma än på ett sjukhus där de ofta är ängsliga.

Nu har lärare notoriskt mycket att göra ändå, men de borde kanske förstå att om fixeringen av text tar för mycket kraft orkar inte eleven med att förstå vad som står där. Och då är det bättre att de får läsa med ljud.

Hjärnans bandbredd är inte större än den är. Med cvi gäller det att få bort störningarna som tar upp plats, för att hjärnan ska få arbeta med det som är viktigt.

JW

... men dålig bandbredd har vi alla

Torkel Klingberg från Karolinska Institutet beskrev det omöjliga i att tvinga på hjärnan för mycket. Anita Sjöberg från Buf/Särskolan Visby antecknade, Jan Wiklund valde bland anteckningarna.

Ett fenomen som kallas ADC – attention deficit trait – har väckt alltmer intresse. Det kännetecknas bland annat av oförmåga att fatta beslut, prioritera och planera, till distraherbarhet och koncentrationssvårigheter.

Vad kan det bero på? Torkel Klingberg pekade på tre saker: - *Informationsmängden* har ökat enormt sedan 2000. Vi ska hela tiden lära oss nya aktiviteter – nya datorprogram, hur man läser och förstår undermenyer med specialiserade datatermer och andra informationskrävande aktiviteter.

- *Distractioner*: allt från moderna kontorsmiljöer till websites-layouter, reklam i dator och på TV, blinkande popups på hemsidor m.m. Det är mycket mera krävande att läsa i den miljön och det blir större krav på oss både vuxna och barn att filtrera bort det ovidkommande.

- *Simultankrav*; t ex alla fönster vi har uppe samtidigt när vi arbetar i datorn, eller att vi får fler saker gjorda samtidigt som vi pratar i telefon. En ny variant

är alla Smartphones där vi kan skicka e-mail och sms under tiden vi sitter på föreläsningar.

Miljön blir mer och mer krävande. Vi ändrar oss efter det: ungdomar är mer vana att göra många saker samtidigt än vi.

Om man har ett bra arbetsminne har man också lättare att sortera bort irrelevant information, det fungerar som ett mänskligt spamfilter.

Men kan läsa tidningen och samtidigt diskutera med sambon, men man kan inte göra båda till hundra procent. Båda sakerna engagerar samma delar av hjärnan där arbetsminnet finns.

George Miller talar om det magiska talet sju. Vår minneskapacitet är att hålla sju saker i minnet samtidigt.

Vår hjärna är visserligen formbar. Man har experimenterat med en grupp människos som fick jonglera med bollar under fem veckor. Resultatet blev att de fick större förmåga att se saker i rörelse. Om de sedan slutade jonglera gick förmågan tillbaka.

Arbetsminnet går alltså att träna upp. Träning under 25 dagar ger resultat. Elever som tränat så kommenterar självmant så att "nu kommer jag ihåg vad fröken sa". Särskilt de visospatiala och de verbala

delarna bättre. Även barn med ADHD som medicinerar får effekt som kvarstår.

Klingberg presenterade en lista på aktiviteter som har bevisad effekt på arbetsminnet:

1. Spela schack
2. Musicera, spela instrument
3. Läsa, lösa korsord, sudoku m.m.
4. Meditera

Att bara se på ett modernt TV-program gör oss intelligenta. Filmerna är uppklippta i massor av snabba filmklipp, handlingssekvenser, personer samtidigt i en stor "persongallerikalops". Det ställer stora krav på oss att kunna hänga med.

Han nämnde också den så kallade Flyneffekten, en sorts flytande intelligens. Den skulle innebära ett fenomen att intelligensen ökat med åren på grund av större krav i det moderna samhället.

Slutsatsen av det här lite tveeggade föredraget var

1. Man måste känna sina gränser.
2. Gör en sak i taget
3. Minska simultankraven
4. Se över den mentala ergonomin
5. Bejaka informationslusten
6. Träna hjärnan

Anita Sjöberg/Jan Wiklund

Alla kan lära sig förstå matematik

Nya tankar krävs kring vad matematiskt lärande kan innebära för barn med funktionsnedsättningar.

Matematik är ett unikt språk i sig, menade Ann-Louise Ljungblad rådgivare från SPSM Göteborg. Matematiken är sprungen ur två grenar – *aritmetik* där vi räknar hur många saker vi har, samt *geometri* som beskriver vår rumsliga värld. Detta matematiska språk handlar om *relationer*. Den består av större än och mindre än, av riktningar och tidsbegrepp såsom före och efter. Här har ett unikt matematiskt sifferspråk utvecklats.

Viktigt är dock att betona att siffror och bokstäver inte är sprungna ur samma historiska och sociala källa. Det gör att vi inte tänker och arbetar på samma sätt med dessa skilda tankeredskap.

Många upplever svårigheter med matematik – kanske för att man inte lär sig grunderna på rätt sätt. Antal är viktigt. Barn som inte lär sig tidigt att fem myror är fler än fyra elefanter kan få svårt med matematik och hamna i en fingerräkning som sin enda strategi – långt upp i tonåren.

Det innebär att det kan uppstå många problem i vardagslivet, menar Ljungblad. Det försvårar bland annat förmågan att planera ekonomi och hantera tid.

Att också barn med stora funktionsnedsättningar kan tillgodogöra sig matematiskt lärande gav träningskolan Regnbågen i Falköping ett exempel på i en workshop som leddes av lärarna Catarina Melker och Linda Bergström, där Ann-Louise Ljungblad varit handledare i ett projekt kring matematisk kommunikation.

Regnbågen har fjorton elever som alla är gravt utvecklingsstörda och varav flera har grava synskador. De har alla arbetat med matematisk kommunikation utifrån fyra matematiska teman; rumsuppfattning, tidsuppfattning, taluppfattning samt mönster och kategorisering.

Tid kan t.ex. studeras genom rytm, ordningsföljder, förberedelser inför sådant som ska hända och dagsscheman. Många elever fick stöd av att olika verktyg att kontrollera korta tidsrymder med, till exempel en äggklocka.

Rum kan vara besvärligt för den som inte ser något men då får man kompensera det med ljud och tecken. Skolan började tidigt med rullstolsdans men den har sen kompletterats med många sorters koreografi och musik. Man håller till i en gympasal som förstås är ett helt annat sorts rum än klassrummet.

En del av barnen klarar siffror bra, kunde vi konstatera genom att titta på film från skolan. Några elever fokuserar

på att skilja mellan noll, en och många. Man studerar mönster såsom lika och olika, stor och liten, färg och form. Sällskapsspelet Fia innehåller mängder matematiska situationer som ger en spännande gemensam matematisk diskussion.

Föräldrarna var skeptiska i början, berättar lärarna. Men att detta har ändrats kunde Gull-Britt Enocksson, mamma till Annelie, intyga. – Jag hade inte förstått vad matematik var, att det kunde vara så lustfyllt, säger hon.

– Tack vare förståelsen för tid har Annelie lärt sig vänta, det hade hon svårt för tidigare.

JW

Syn-Kom återkommer,
torsdag - fredag,
den 27-28 oktober, 2011

Bilder från Syn-Kommunikation

*Ovan: Gruppdiskussioner
T.v: Lea Hyvärinen vid SPSM:s bord.
Nedan t.v: Rolf Bergman i butiken.
Nedan: Kaffemینگel*

Rädsla och förvirring hos både barn och föräldrar

Synskador kan skapa psykiska påfrestningar, både hos den som har det och hos föräldrar.

Synskador skadar kommunikationen, påminde psykologerna Kim de Verdier och Ann Bäckman-Barbäck från SPSM. Det börjar redan med bemötandet från föräldrarna och de kommunikationsproblem det innebär att föräldrarnas och barnets blick inte kan mötas.

CVI ger dessutom svårbegripliga problem. Många barn känner sig som två personer – en som kan och en som inte kan. Över huvud taget har barn med synskador svårt att få ihop en realistisk självbild med styrkor och svagheter och vara trygga i det.

De normala kriser barn går igenom innan de blir vuxna tenderar att bli värre för den som har ett funktionshinder. De Verdier och Bäckman lyfte särskilt fram nioårsåldern som kritisk – fast där ställde jag mig som lekman lite frågande; det föräldrar har lyft fram har snarare varit högstadiesåldern då de seende barnen försvinner någon annanstans och de synskadade inte kan hänga med.

De Verdier och Bäckman pekade på att det är viktigt för barn att känna att de duger. Stöd och hjälp är bra, men det kan ibland bli för mycket av det. US-medlemmar har ibland

pekat på hur många barn och ungdomar med synskada har blivit som förlamade av överbeskydd och inte vågar göra någonting.

Och orsaken till det är förstas föräldrarnas rädsla för att inte klara av det. De Verdier och Bäckman avslutade med en serie citat från både barn och föräldrar, ibland närmast panikslagna, fångade i en kontaktlöshet och villrådighet inför osäkra experter som inte kan säga något bestämt. ”Som en skräckfilm”, som en förälder uttryckte det.

Fler vilsna citat fick vi oss till livs nästa dag då Elisabeth Lundström från Stockholms Universitet presenterade en studie av trettio föräldrars reaktioner på att nyss ha fått ett barn med en funktionsnedsättning.

En del kände sig utkastade från världen, inte minst på grund av känslolösa experters tilltal. En del upplevde en stor förvirring över hur de skulle organisera sitt vardagsliv, något som ingen ansträngde sig särskilt mycket för att förklara. En del slets mellan kärlek och irritation mot barnet och kunde inte acceptera sig själva som föräldrar till ett barn med funktionsnedsättning – ”jag är inte en i gruppen föräldrar, jag ska sitta där och förklara... nej det känns inte naturligt alls”.

Men också positiva erfarenheter. För någon kunde det vara en sjukgymnast som blev den första och bästa kontakten med stödvärlden. Någon tyckte att det viktigaste var att få prata och ha någon som lyssnade.

Ytterligare någons reaktion tyder på att överbeskyddsmekanismen kan vara grundlagd av samhällets stödinstitutioner: ”Jag vill vara förälder, inte ha till uppgift att ta hand om ett barn. Ibland kändes det nästan som man fick hemläxa” sa någon. Då kan det vara bra att träffa andra föräldrar i samma situation, om inte annat för att känna sig normal.

Det man bör tänka på som professionell, menade Lundström, är att inte gömma sig bakom den professionella masken för mycket utan också våga lita på att föräldrar – eller i alla fall erfarna föräldrar – också vet en del av värde.

JW

Personnyhet

Lennart Sjöbom är numera verksamhetschef på ögonklinik i Karlstad

Hans efterträdare som syncentralschef heter Charlotte Johansson.

Om samarbetets svårigheter

Regelverk försvårar samarbete mellan myndigheter, säger professor Berth Danermark.

Nästan alla som läser det här har erfarenheter av hur svårt det kan vara för olika offentliga instanser att samarbeta.

Det här kan bero på tre eller fyra olika saker, menar professorn Berth Danermark på Institutet för handikappvetenskap i Örebro.

- Vilka regler som styr de inblandade aktörerna – lagar, anvisningar, interna regler och informella regler
- Hur arbetet hos de olika myndigheterna är organiserat
- Vilket synsätt som råder inom organisationen

– När företrädare för olika professioner kommer samman för att samverka visare det sig ofta att de har olika bilder av det som de samverkar om, säger Berth Danermark. De får varsin *professionella representation*. Med detta avses att en yrkesgrupp, t.ex. specialpedagoger, utvecklar ett visst synsätt på ett fenomen och att en annan profession utvecklat en annan.

– Det är en form av ett tolkningssystem som påverkar hur vi förhåller oss till fenomenet. En grupp formar sig en föreställning om något som tillfredsställer gruppens behov och intressen. Vid närmare eftertanke är det inget konstigt

med detta. Om vi ser på exempelvis SPSMs uppgifter som den uttrycks i lagstiftning, föreskrifter och anvisningar och jämför den med t.ex. habiliteringens uppgifter finner vi stora skillnader.

Men samverkan mellan olika instanser blir bara viktigare. Orsaken till det, menar Danermark, är att vi får alltmer *specialisering* i samhället och därmed alltfler experter som var och en ser sin lilla del av verkligheten. Om vi inte ska få en formlig fragmentering av tillvaron måste vi samarbeta.

En lyckad samverkan kräver, enligt Danermark,

- att verksamhetens *ledning* engagerar sig,
- att man sätter upp ett *mål* som alla ställer sig bakom
- att man får lite *extra resurser* för omställningen i början
- att man identifierar vad som *hindrar* samverkan och undanröjer det
- att man fokuserar på sånt som *främjar* samverkan och tonar ner resten.

JW

Hur man klarar skolan med punkt

Hur skapar man en likvärdig skol-situation för ett barn med synskada i en skola som

till stor det är utformad utifrån visuella förutsättningar? Är det ens möjligt? Det är frågor som den nya rapporten ”Att delta på lika villkor? – den punktskriftsläsande elevens möjligheter till delaktighet i klassrummet” från Specialpedagogiska skolmyndigheten, resurscenter syn i Stockholm belyser.

Författarna har följt en elevgrupp under en längre period för att få kunskap om elevernas delaktighet i olika situationer. I gruppen fanns sju punktskriftsläsande elever som skulle börja årskurs 1 i grundskolan ett visst läsår. Avsikten var att identifiera faktorer med särskild betydelse för delaktighet i klassrummet. Studien har en kvalitativ ansats och belyser pedagogers, elevers och föräldrars upplevelser av skolsituationen.

Författare till rapporten är Anders Rönnbäck, specialpedagog, Kim de Verdier, leg. psykolog, Annica Winberg, auktoriserad sacionom, samtliga från Resurscenter syn samt Stephan Baraldi, fil.dr, Psykologiska institutionen Stockholms Universitet.

Rapporten kan laddas ner eller beställas från www.spsm.se.

Malou Nordlöf Wiklund

Batten disease på ICEVI

Efter det nordiska samarbetet, First International Education Conference on Batten Disease i Örebro, 2006, har vi arbetat för att ICEVI skall ta ett ansvar för fortsatta konferenser kring målgruppen. I Dublin fanns därför möjlighet att välja föreläsningar som inriktade sig på detta arbete.

Jonathan Cooper (JC), Kings collage, London började med att reda ut vilka former av Battens som man idag brukar räkna till gruppen. Allt från de infantila formerna där barnet dör redan efter några dagar efter födelsen till de former där sjukdomen startar så sent att man kan leva upp till 45 års ålder.

JC berättade vidare om de problem som uppstår i de celler som inte fungerar hos en person som drabbas av Battens. Därefter redovisade han vilka vägar man idag provar för att försöka komma fram till en fungerande behandling av sjukdomen Battens.

- Byta ut de enzym som inte fungerar som den ska.
- Tillverka en ersättningsgen för den skadade gen som ger upphovet till sjukdomens problem.
- Utveckla något som ”städar bort” de produkter som felaktigt lagras i cellen.

- Stamcellsterapi.
- Annan idag okänd behandling.

JC gick igenom hur olika forskarlag har jobbat sig fram för att testa inom de fyra olika teoretiskt möjliga behandlingsmetoderna. Inget av försöken verkar helt lovande idag. Men det har lett vidare till att man idag söker vidare och bl a tittar på om man kan påverka sjukdomens processer med olika sorters celler ex.vis Glia, Astrocyter och Micro glia celler.

JC sa att det är mycket man inte vet om hur den friska cellen arbetar med vissa processer. Detta försvårar letande efter lösningar. Man är alltså inte nära en lösning idag. Ju mer kunskap man får på området, desto mer frågor uppstår, enligt JC .

Geert W. van Delden, från ”Royal Visio” i Nederländerna inledde med att säga att han tror att det som begränsar våra barn mest är vi vuxna som finns runtomkring barnen. Eleverna han beskrev är elever som vi känner igen från t ex Ekeskolan då alla har synproblematik i kombination med andra funktionsnedsättningar som rörelsehinder, hörsel, kognition mm.

GWvD gjorde en genomgång av symptomen i sjukdomens förlopp. Han visade en otäck film där en flicka på ca 12 år är helt förtvivlad då hon vid en

samling i klassen inte minns vad hon gjort dagen innan. Uppenbart var att man inte hade något bra system för att stötta hennes minne så hon kunde känna sig trygg i situationen. (SAREPTA t ex skulle ha kunna gjort det!) Han visade att man försöker göra planer som ska göra det möjligt att nå någon form av framgång även i det degenerativa förloppet av sjukdomen.

GWvD visade några resultat av undersökningar man gjort men avslutar med att man ändå har många frågor kring hur man ska jobba vidare. I skolan förväntas ju utveckling och dessa personer med en degenerativ sjukdom passar inte in i systemet. Han beskrev att man får trixa lite för att kunna redovisa deras ”utveckling”. Olyckligt tyckte många åhörare.

GWvD propagerade för ökat samarbete mellan skola, föräldrar och elever. Hans budskap var att alla barn har en möjlighet till utveckling. Det gäller bara för lärare och föräldrar att hitta den rätta vägen för just den här eleven. Som verktyg för det har man en individuell utbildningsplan för varje elev. Man försöker tillsammans att identifiera vilken inlärningsstil varje elev har. Man provar en utbildningsmetod som man sedan utvärderar för att nå så bra resultat som möjligt. Man använder

SMART för att utvärdera. För att föra arbetet framåt och för att alla som jobbar runt en elev ska arbeta på samma sätt vid de olika inläsningssituationerna har man ett antal blanketter som man fyller i. Där skriver man t ex vilket mål man har för övningarna man gör och vilken metod man använder.

Karin Hulsteyn, Nederländerna visade på hur man upprätthåller träningen så länge som möjligt med hjälp av cykling, simning och t ex gå i trappor. Hon sa också att man ska vara vaksam så man inte håller på och tränar så länge att det verkligen tröttnar ut personen. Till sist blir dessa ungdomar rullstolsburna och då anpassar man träning till välbefinnande och för att underlätta tillvaron.

KH visade också hur talpedagogen tränar med eleven och bra var att man hade ”minneslådor” för barnen. Där lade man ner konkreta föremål runt de stora intresseöar som barnen/ungdomarna har. KH tycker att det hjälper mycket med att stimulera till att tala om det som engagerar ungdomarna.

Mariska van Panhuis, Holland talade om doftminne och betydelsen av att använda sig av en s.k. ”skattkista”.

Det man funderar över under samtliga föreläsningar från Holländarna är vad de har för värdegrund i sitt arbete. Detta skulle vi velat diskutera vidare om men det lät sig inte göras under konferensen.

Wendy Bills (WB), BDSRA, USA Wendy Bills visade hur man jobbar med gruppen. Hon

har tagit fram ett helt utbildningspaket där man med hjälp av fallbeskrivningar som filmats kan visa hur man kan jobba med dessa barn på tidig utvecklingsnivå.

WB uppmanar oss till att videofilma för att leta och befästa kommunikation. Man använder Lilli Nilsens material med ”lilla rummet” och ”resonans plattan”. Man genomför också kurser runt om i USA och man stöttar via telefon och videouppkopplingar om så behövs.

Bengt Elmerskog, Norge pratade om vikten av delaktighet och motivation i arbetet. Ett exempel på detta var eleven Ole vars stora intresse är Elvis Presley och som i 30 års ålder erbjöds möjligheten att besöka USA och Graceland.

5-steps modellen: 1) analysera personens nuvarande situation. 2) planera kommande aktiviteter och livssituation. 3) prioritera aktiviteter. 4) tillämpa och genomföra det planerade. 5) utvärdera.

BE pratade också om vikten av att personen erbjuds en individuell plan (i Sverige LSS-plan) och en individuell utvecklingsplan.

Lance Johnston, BDSRA, USA:

“Batten Disease Support & Research Association’s Education Support Program” som är en föräldraorganisation och arbetar i Nord- och Sydamerika och många andra länder. Man sätter ihop ett program för utbildningsstöd som de försöker sprida.

Lagen i USA säger att barn

har rätt till gratis anpassad utbildning. BDSRA försöker ta fram en sådan utbildning. Hälsoplan och beteendepplan ingår i Individual Educational Plan (IEP). Education Support Program ska vara till hjälp för att svara på de vanligaste frågorna som ”Vad är Batten Disease? Hur ska jag undervisa? Vad ska jag undervisa? Vad händer i framtiden? Vad kommer att hända med eleven?”

Det första de tog fram var en information eller guide till vad som händer rent fysiskt i kroppen när man har sjukdomen.

Efter det så tog de även fram en guide till olika sätt att kommunicera med barn som har diagnostiserats med Batten Disease.

Det tredje man tagit fram är ”Positive Behavioral Support” som är en guide för att hjälpa till med hur man ska arbeta och bete sig när man umgås med dessa barn.

BDSRA har även anlitat speciallärare som kan hjälpa till i de olika lägena. Speciallärarna jobbar frivilligt. I de fall där de blir kontaktade och ska hjälpa till i skolan åker de mot endast reskostnaden till skolan, observerar barnet i klassrummet och lärarnas strategier för att lära ut. Specialisten ger återkoppling baserade på dessa observationer. Hjälper lärarna att uppnå målen i IEP.

BDSRA jobbar med långsiktiga mål, vad händer efter skolan? Måste planeras långt i förväg.

Man har ett Team Building Program. Ett interaktivt webbaserat program som låter individer som är involverade runt

ett barn att dela information, blir som ett forum. (påminner om de nätverk vi använder i Sverige via SPSM:s distansutbildningsplattform).

- LJ:s avslutningsord var ”Challenges are possible victories!”

På konferensens posterutställning fanns några postrar som också hade anknytning till Batten-spåret. SPRIDA Kommunikationscenter hade tagit fram en poster som handlade om mjukvaruprogrammet SAREPTA.

Johan och Thomas kommenterar arbetet så här: Det kändes som vi nått ut bra med vår information och att vi genomförde möten med de flesta av de personer som vi hade planerat att träffa. Vi träffade bl.a. Lance Jonston och Wendy Bills från den stora föräldraorganisation BDSRA i USA. De blev mycket imponerade över vad vårt program SAREPTA kan göra. De fick demoversioner och vi ska kontakta varandra vidare. Vi kan sedan bara hoppas att vi kan få till en fortsättning där de väljer att satsa på vårt program.

Vi kom överens med personal från ett resurscenter i Holland, om att de ska översätta vårt program. Det kan även leda till att man översätter programmet i Belgien där vi också fått kontakt med en person som jobbar på ett resurscenter där.

Vi kom också överens med en person från universitetet i Santiago (Chile) om att de ska försöka översätta vårt program. Om det går att genomföra som vi hoppas kan det leda fram till en öppning mot de spansktal-

ande länderna.

Vi hade även ett möte med två personer från ONCE i Spanien. Vi demonstrerade vårt program och diskuterade lite hur ett samarbete skulle kunna utformas. Vi diskuterade även hur de skulle kunna jobba runt programmet i Spanien.

Lärare och ledning från skolan i Jyväskylä, Finland, är nu överens om att de ska bjuda in oss för att vi ska kunna utbildad dem i hur SAREPTA fungerar och hur de ska kunna använda programmet på sin skola.

En annan poster hade också svenska förtecken. Sverige representerades genom ett arbetslag från Olofström, som visade upp en del av sitt arbete med en elev genom en poster som hade rubriken ’Communication documents – an aim to create future knowledge’.

Detta arbetslag har vi i S-V teamet regelbunden kontakt med under arbetsåret och kunde supporta deras arbete vid postern.

Vi som var på konferensen är i stort sett nöjda med gjorda erfarenheter. Vi hade lite olika uppdrag och mål med vårt deltagande på konferensen. Vi från SPRIDA hade bestämt oss för att följa allt som togs upp runt ämnet ”Batten Disease”. Det gjorde vi främst för att se om den programvara vi utvecklat motsvarar de önskemål som kommer upp i arbetet med denna grupp. Den andra viktiga arbetsuppgiften vi hade under konferensen var att redovisa en ”Poster” och att knyta kontakter med dem som är intresserade av

att arbeta med vårt nyligen utvecklade program SAREPTA. Då vi summerar tycker vi att vi lyckades mycket bra med att knyta viktiga kontakter. Vi känner oss ganska säkra på att vi kommer att utvidga antalet länder som använder SAREPTA under det kommande året. Vi kommer med hjälp att översätter SAREPTA till holländska och spanska. Det kommer att betyda att 2 till 4 länder ytterligare kommer att kunna köpa programmet av oss under 2010.

Efter konferensen kunde vi konstatera att vår programvara SAREPTA till mycket stor del möter de behov som brukare och personal uttrycker.

Vi från S-V-teamet på RC syn följde självklart det ”spår” på konferensen, som handlade om Batten disease.

På konferensen deltog också representanter från de andra Nordiska teamen kring denna målgrupp och i vårt uppdrag låg också att möta dessa teammedlemmar och knyta nya och tidigare kontakter. Vi kunde också genomföra ett möte med alla nordiska team representerade. Detta möte resulterade bl.a. till att vi följer upp det nordiska samarbetet vidare på Syncenter Refsnaes i november.

**Thomas Ragnarsson
och Johan Björk,**

**SPRIDA Kommunikationscenter
Mia Rundgren
och Stig-Åke Larsson,
RC syn, SPSM.**

Hjärnplasticitetens upptäckare ur tiden

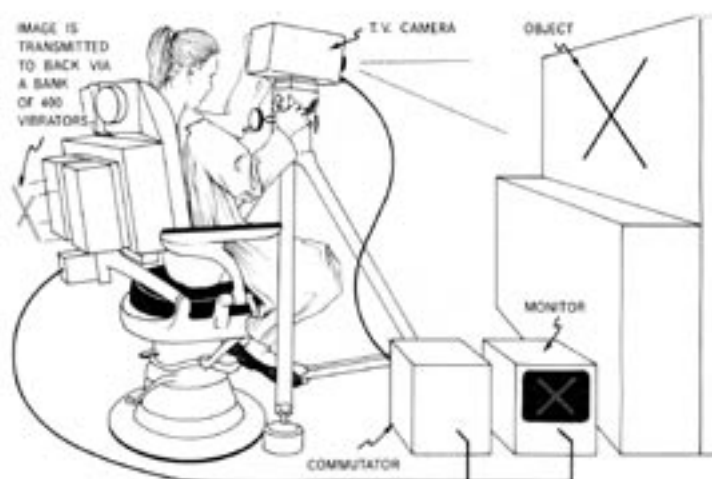
In memoriam: Professor Paul Bach-y-Rita

Förändringens vindar blåser snabbt, och trots avancerade informationssystem kan det ibland gå lång tid innan man når av viktiga nyheter. Ett exempel är att vi mycket försenat blivit medvetna om att en av neurofysiologins och synskadeforskningens märkesmän gick ur tiden i november 2006.

Paul Bach-y-Rita föddes 1934 och utbildade sig i Mexico, där han fick sin medicine doktorsgrad 1959. Han kom senare att arbeta vid Smith-Kettlewell Institute of Visual Sciences i San Francisco och, från 1983 till sin död, vid University of Wisconsin.

Hans viktigaste forskningsområde var hjärnans plasticitet, dvs. hjärnans förmåga att organisera sig så att bortfallna funktioner kunde ersättas av andra, friska delar av hjärnan. Denna teori omsatte hand i praktiken med sin far som patient.

Fadern hade drabbats av en stroke som gjort honom halvsidigt förlamad och skadat hans talförmåga. Tillsammans med sin bror utsatte Paul fadern för intensiv träning, vilket ledde till en sådan förbättring att han kunde leva ett normalt liv, trots att det vid obduktionen visade sig att hjärnan var gravt skadad.

Paul tillämpade sedan denna teori på hjälpmedel för synskadade, där grundidén var att taktill information överförd till någon del av huden kunde ersätta visuell information. Denna togs in via en TV-kamera och omvandlade till taktill information presenterad via punktmatriser, bestående av antingen stift eller elektroder.

I en tidig version byggde han om en tandläkarstol, i vars rygg han satt in en kvadratisk matris med 400 punkter som kunde fås att vibrera i ett mönster motsvarande den information som matats in (se bild för en principskiss). Senare byggde han flera andra versioner, bl.a. med taktill information på bröstet i form av en matris med elektroder.

Metoden fungerade för enkla situationer men inte för information från en mera komplicerad verklighet. Således blev utrustningen en laboratorieprodukt.

Paul arbetade emellertid vidare med andra versioner i syfte att få praktiskt användbara displayer.

1970 kom Paul för första gången till Sverige och föreläste om sina forskningsresultat och knöt kontakter med oss på dåvarande Handikappinstitutet och Uppsala Universitet. Han kom senare tillbaka som forskare vid Wennergren Center, och därigenom fick vi tillfälle att fördjupa samarbetet både i Sverige och USA.

Paul var en vänsäll, både entusiastisk och entusiasmerande person som länge hade väl utvecklade kontakter med forskare och administratörer i Sverige. Vi hade båda förmånen att tidvis arbeta tillsammans med honom – alltid med roliga och stimulerande erfarenheter.

Gunnar Jansson
Docent
Jan-Ingvar Lindström
Tekn. Lic.

Välkommen till FFS-konferens 24-25 mars 2010:

"Ögat – aktuell forskning och utveckling"

Preliminärt Program

Onsdag 24 mars

9.00-10.00 Registrering Kaffe

10.00 – 10.15 Inledning Lena Söderberg, FFS Ordförande

10.15-11.15 Åldersrelaterad Maculadegeneration "AMD"

11.15-11.45 Behandlingseffekter AMD

11.45 Lunch

13.00-14.00 Ny forskning kring Glaukom

14.00 Kaffe + utställning

15.30-16.30 Hornhinnans sjukdomar

16.45 FFS Årsmöte

19.00 Mingel & Middag

Torsdag 25 mars

9.00-10.00 Ärftliga ögonsjukdomar och dess konsekvenser

10.00-10.30 Kaffe

10.30-12.00 "Syn, synutveckling, synskador"

Anders Sjöström, Docent, Barnögonläkare, Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus, Göteborg och konsultläkare RC syn/Ekeskolan Örebro. Göran Cedermark, Synpedagog, RC syn/Ekeskolan Örebro

12.00 Lunch och Utställning

13.30 – 14.00 Hjälpmedel och ny teknik

14.30-15.30 Aktuell pågående forskning inom synrehabilitering

15.30 Kaffe

Konferenskostnad FFS medlemmar inklusive kost & logi: 2 995:- (Ej medlem: 3395:-)

Information, anmälan och program kommer att läggas ut på www.ffsa.se

Välkomna!

Plats: Scandic Hotell, Västerås

Dags att nominera Årets FFS:are 2009!

Utmärkelsen "Årets FFS: are" tilldelas en person som på ett förtjänstfullt sätt bidragit till kunskapsutveckling inom synområdet i Sverige. Styrelsen utser pristagaren bland de personer som medlemmarna har nominerat. Var med och rösta fram årets FFS:are genom att skicka ditt förslag med en kort motivering till ffs.kansli@telia.com

Ansökan till statliga specialskolor

Den 15 januari är formellt den sista ansökningsdagen till den statliga specialskolan. Av Specialpedagogiska skolmyndighetens åtta specialskolor är Ekeskolan i Örebro den enda som tar emot barn med synskada och ytterligare funktionsnedsättning. Särskilda prova på veckor under vår och höst ger föräldrar möj-

lighet att ta reda på mer om verksamheten och elevhemmen på Ekeskolan passar deras behov. Dessutom finns alltid möjlighet till individuellt planerade besök efter överenskommelse för att se hur verksamheten på skolan och på elevhem fungerar. Läs mer under rubriken skolor på www.spsm.se

Gratisexemplaren av Nya Synvärlden dras in...

Men du kan alltid bli medlem. Det kostar bara 250 kr. Fyll i blanketten på www.ffsa.se så är det klart!

Förutom Nya Synvärlden får du stipendier, inbjudningar och kurser.

Resurscenter syn informerar om föräldrakurser

Resurscenter syn i Stockholm och Örebro erbjuder utbildning för föräldrar som har ett barn med synskada. Utbildningen sker i kursform på resurscentren. Specialutformade utbildningar på hemorten kan också arrangeras.

Se vidare på vår hemsida <http://www.spsm.se/foraldrar/syn>.

Aktuellt under vintern 2010

Barn med synskada, ålder 0-5 år

19-21 januari samt 9-11 mars 2010 i Stockholm

Anmälan tas emot kontinuerligt.

Ur innehållet: Att upptäcka världen med andra sinnen. Syn-synskada-utveckling. Böcker och bilder. Lek och samspel. Mobility och miljöanpassning. Samhällets stödinsatser.

Information: Annica Winberg, 010-473 50 00.

Barn med synskada och ytterligare funktionsnedsättning – påbyggnadskurs

1-4 februari 2010 i Örebro

Anmälan: senast 15 december 2009.

Ur innehållet: Hur påverkar synskada, i kombination med flera funktionsnedsättningar, barnets utveckling. Samspel och kommunikation. Utvecklingsbefrämjande miljöer.

Mobility. Samhällets stödinsatser.

Information: Gerd Tobiason Jackson, 010-473 50 00.

Barn med synskada och ytterligare funktionsnedsättning. Kurs i samverkan med syncentral och barn- och ungdomshabilitering.

3 dagar fördelade på 2-3 tillfällen. Utbildningen förläggs till berörd barn- och ungdomshabilitering eller syncentral.

Anmälan: Barn- och ungdomshabilitering och/eller syncentral anmäler intresse varefter tidpunkt och plats fastställs.

Ur innehållet: Programmet utformas med utgångspunkt från deltagarnas frågeställningar och med hänsyn till barnets ålder. Exempel: Att vara förälder till ett barn med synskada.

Hur påverkar synskada, i kombination med flera funktionsnedsättningar, barnets utveckling. Samspel och kommunikation. Utvecklingsbefrämjande miljöer. Mobility. Samhällets stödinsatser.

Information: Gerd Tobiason Jackson, 010-473 50 00.

Alla kurser är kostnadsfria och ersättning utgår för resekostnader. Föräldrarna betalar en mindre avgift för mat och logi.

Kalendern

2010

13 - 16 januari

BETT Information & Communication Show, London
www.bettshow.com

1 februari

Manusstopp Nya Synvärlden

21 - 25 mars

CSUN, San Diego
www.csunconference.org/

24 - 25 mars (OBS ändrat datum)

FFS studiedagar, Västerås
www.ffsa.se

30 - 31 mars

Third European Conference on Psychology and Visual Impairment, Vilnius
www.synsraad.dk/psychology/conference2010.htm

13 - 15 april

HAB 2010, 12:e Forsknings- och utvecklingskonferensen, Örebro
www.orebroll.se/orebrokonferens

21 - 23 april

Multimodal learning processes – Understanding the world through eyes, ears, and touch. Eskilstuna
www.punktskriftsnamnden.se/english/conference/

26 april

Manusstopp Nya Synvärlden

27 - 29 maj

22nd Annual Meeting of the European Academy of Childhood Disability (EACD), Brussels
www.eacd2010.com

10 - 12 juli

Research Summit on Braille Reading and Writing, Denver, Colorado
www.unco.edu/ncssd/

12 - 13 juli

ICCHP Pre-conference, Linz se också nedan
www.icchp.org/

14 - 16 juli

11th International Conference on Computers Helping People with Special Needs (ICCHP), Linz
www.icchp.org/

20 - 25 juli

AER - Association for Education and Rehabilitation of the Blind and Visually Impaired, Little Rock, Arkansas
www.aerbvi.org

8 - 13 augusti

ICEVI 13th World Conference, Jomtien (Thailand)
www.icevi.org

15 - 19 augusti

76th IFLA General Conference and Council, Brisbane
www.ifla.org/IV/ifla76/index.htm

20 september

Manusstopp Nya Synvärlden

29 september - 3 oktober

8th Conference of the Acquired Deafblindness Network, Aalborg
adbn2010@cfid.dk

6 - 9 oktober

European Association for Vision and Eye Research (EVER) 2010 Annual Conference, Hersonissos, Crete
www.ever.be

19 - 20 oktober

Closing the Gap Pre-Conference Workshops, Minneapolis
www.closingthegap.com/

20 - 21 oktober

SPSM Lika Värde konferens, Göteborg

22 november

Manusstopp Nya Synvärlden

21 - 23 oktober

Closing the Gap, Minneapolis
www.closingthegap.com/

2011

5 - 6 maj

7:e Nordiska Handikapphistotiska konferensen, Oslo

27 - 28 oktober

Syn - kommunikation, Örebro